

KONFERENCJE – POLEMIKI – RECENZJE

**Recenzja książki pt. *Procesy integracyjne
we współczesnej gospodarce światowej*,
redakcja naukowa Ewa Oziewicz,
Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001, s. 280**

Z polskiej perspektywy rozważania naukowe poświęcone międzynarodowej integracji gospodarczej zdominowane są przez dyskusję dotyczącą przystąpienia Polski oraz innych krajów Europy Środkowej i Wschodniej do Unii Europejskiej. Jest to w pełni zrozumiałe, albowiem trudno jest przecenić znaczenie włączenia się tych krajów do organizmu gospodarczego Unii Europejskiej. Nie można jednak nie dostrzegać faktu, że integracja europejska jest jednym z wielu przykładów procesów integracyjnych zachodzących we współczesnym świecie. Procesy międzynarodowej integracji gospodarczej odnoszą się właściwie do wszystkich kontynentów, cechują się znaczną różnorodnością celów, form, są także w bardzo różnym stopniu zaawansowane. Krótka rzecz ujmując, poważna debata o współczesnych problemach międzynarodowej integracji gospodarczej nie może być zawężona do zagadnień europejskich. Recenzowana książka jest z tego punktu widzenia „strzałem w dziesiątkę”. Dostarcza ona szerszej perspektywy badawczej w podejściu do zagadnień integracji gospodarczej – ten szerszy horyzont jest bardzo potrzebny, zwłaszcza wtedy gdy zależy nam na pogłębionej refleksji odnośnie uczestnictwa Polski w największym światowym ugrupowaniu integracyjnym. Co więcej, rozważania prowadzone w książce mogą okazać się przydatne także wówczas, gdy Polska stanie się formalnie członkiem Unii Europejskiej – mogą być użyteczne w dyskusji o kształtowaniu przyszłości Unii. Tak więc szeroka perspektywa badawcza oraz aktualność i doniosłość podjętej problematyki stanowią pierwszą ważną zaletę omawianej pracy.

Drugą silną stroną pracy „Procesy integracyjne we współczesnej gospodarce światowej” jest dobrze przemyślana, klarowna koncepcja. Duża w tym z pewnością zasługa Ewy Oziewicz, która podjęła się trudu redakcji naukowej dzieła. „Konstrukcję nośną” książki stanowią rozważania zawarte w rozdziale pierwszym pt. „Międzynarodowa integracja gospodarcza – podstawowe problemy teoretyczne”, napisanym przez Antoniego Makaćca. Bez tego rozdziału lektura następnych części książki, napisanych zresztą w bardzo interesujący sposób, byłaby utrudniona. Podstawowe zagadnienia podjęte w rozdziale pierwszym to:

- Istota międzynarodowej integracji gospodarczej.
- Czynniki sprzyjające i utrudniające procesy integracyjne.
- Formy, typy i mechanizmy międzynarodowej integracji gospodarczej.
- Przyczyny międzynarodowej integracji gospodarczej.

Nasuwa się tutaj jedna wątpliwość o dyskusyjnym charakterze – czy nie byłoby bardziej wskazane, aby rozważania o przyczynach międzynarodowej integracji gospodarczej umieścić w początkowej, a nie końcowej części rozdziału pierwszego?

Kolejne rozdziały dotyczą poszczególnych ugrupowań integracyjnych i/lub problemów związanych z międzynarodową integracją gospodarczą:

- Rozdział 2: „Miejsce Unii Europejskiej w paneuropejskiej integracji w latach 90. – Anna B. Kisiel-Łowczyk.
- Rozdział 3: „EFTA w procesach zachodnioeuropejskiej integracji gospodarczej” – Antoni Makać.
- Rozdział 4: „CEFTA – Środkowoeuropejska Strefa Wolnego Handlu” – Anna B. Kisiel-Łowczyk.
- Rozdział 5: „Bałtycka Strefa Wolnego Handlu – BFTA: geneza, stan obecny” – Anna B. Kisiel-Łowczyk.
- Rozdział 6: „Północnoamerykańska Strefa Wolnego Handlu NAFTA” – Krystyna Żołądkiewicz.
- Rozdział 7: „Ugrupowania integracyjne w Ameryce Południowej i Środkowej” – Ewa Oziewicz, Krystyna Żołądkiewicz.
- Rozdział 8: „Integracja krajów Dalekiego Wschodu” – Ewa Oziewicz.
- Rozdział 9: „Konwencja Lomé po 20 latach: ewolucja nowej formy stosunków Unii Europejskiej z krajami rozwijającymi się AKP” – Anna B. Kisiel-Łowczyk.

Zaletą koncepcji i konstrukcji książki jest to, że w zależności od potrzeb czytelnika można ją czytać w różny sposób:

- Czytelnik o rozbudowanych, kompleksowych zainteresowaniach może z dużym pożytkiem studiować całą książkę – stwarza to możliwość prowadzenia komparatystyki poszczególnych rozwiązań instytucjonalnych współczesnych procesów integracyjnych.
- Czytelnik o bardziej selektywnych zainteresowaniach, związanych z określonym ugrupowaniem integracyjnym, ale jednocześnie chcący poznać podbudowę teoretyczną zagadnień integracji, powinien przeczytać rozdział pierwszy i interesujący(-e) go rozdział (-y).
- Czytelnik o bardzo selektywnych zainteresowaniach (określone ugrupowanie integracyjne), może zapoznać się z wybranym rozdziałem książki – jest to możliwe ze względu na fakt, że rozdziały książki mają modułową, względnie niezależną formę.

Trzecia mocna strona książki to bardzo kompetentny, silny zespół autorski, co bezpośrednio rzutuje na treść i formę prowadzonych rozważań. Wszystkie rozdziały napisane są bardzo rzetelnie. Autorzy posługiwali się wyjątkowo szeroką, urozmaiconą literaturą przedmiotu. Umiejętnie ją dobrali i wykorzystali. Ważne jest także to, że posługiwano się najnowszym, aktualnym dorobkiem bibliograficznym w badanej dziedzinie. Siła zespołu autorskiego przejawia się również w tym, że jest to zespół bardzo równy. Poziom profesjonalny poszczególnych rozdziałów jest bardzo wysoki. Trudno właściwie wyróżnić którykolwiek z rozdziałów zarówno w sensie in plus, jak i in minus. Mając świadomość

mość subiektywizmu dokonanego wyboru, chciałbym jednak uczynić wyjątek i wskazać na dwa rozdziały jako zasługujące na szczególne uznanie. Po pierwsze, mam na myśli rozdział pierwszy, którego autorem jest A. Makać. Jak to już wyżej napisano, lektura książki bez tego rozdziału pozbawiona byłaby odniesienia teoretycznego. Można by ją było porównać do podróży bez mapy. Rozdział pierwszy zasługuje na wyróżnienie za zwartość i precyzję zaprezentowania podstaw teoretycznych międzynarodowej integracji gospodarczej. Po drugie, wyrazy uznania należą się autorce rozdziału drugiego, Annie B. Kisiel-Łowczyk. Stała ona przed bardzo trudnym zadaniem – zgodnie z konwencją przyjętą w książce musiała zmieścić rozważania na temat Unii Europejskiej na kilkunastu stronach tekstu. Zadanie się powiodło – tekst jest merytorycznie interesujący, syntetyczny i niebanalny zarazem.

Pod adresem recenzowanej książki można zgłosić dwie uwagi o charakterze postulatycznym:

- Wprawdzie autorzy deklarują we wstępie książki, że nie postawili sobie zadania wyczerpującego ujęcia szerokiej problematyki integracyjnej, to jednak celowe byłoby, być może, podjęcie próby zrelacjonowania i oceny przedsięwzięć integracyjnych podejmowanych w Afryce.
- Bardzo wysoko oceniam rozdział pierwszy (jak to już dwukrotnie zaznaczyłem), poświęcony podstawom teoretycznym międzynarodowej integracji gospodarczej. Być może książkę powinien zamykać rozdział podejmujący szeroko dyskutowaną kwestię zależności między globalizacją a integracją? Sądzę, że jest to myśl warta rozważenia, w szczególności przy redakcji ewentualnego drugiego wydania pracy.

Podsumowując uwagi zawarte wyżej należy stwierdzić, że praca „Procesy integracyjne we współczesnej gospodarce światowej” jest bez wątpienia wydawnictwem bardzo aktualnym, potrzebnym, adresowanym do szerokiego grona odbiorców. Książka posiada przejrzystą konstrukcję, cechuje się wysokim poziomem merytorycznym prowadzonych rozważań, a także odwołuje się do najnowszej literatury przedmiotu.

Marian Gorynia